

RAADSINFORMATIEBRIEF

16R.00390

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 6 september 2016

Portefeuillehouder(s) : wethouder Haring

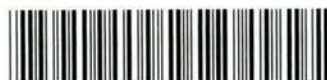
Portefeuille(s) : begraven & cremeren

Contactpersoon : A. Nobel

Tel.nr. : 8659

E-mailadres : nobel.a@woerden.nl

16R.00390

Onderwerp:

Crematorium op begraafplaats Rijnhof - achtergrondinformatie

Kennisnemen van:

Achtergrondinformatie met betrekking tot het crematorium op begraafplaats Rijnhof

---

Inleiding:

Er wordt al enige tijd gesproken over een crematorium op begraafplaats Rijnhof.

In oktober 2015 nam het college het besluit om een crematorium op begraafplaats Rijnhof mogelijk te maken. Er is daarbij door het college een afweging gemaakt tussen het algemeen belang, de wens van de gemeenteraad voor een crematorium in de gemeente en het belang van de bewoners van Geestdorp.

Ook heeft het college in oktober 2015 opdracht gegeven voor het opstellen van een bestemmingsplan voor Rijnhof waarin een crematorium mogelijk wordt gemaakt.

Het college heeft het voorontwerpbestemmingsplan op 17 mei jl. vrijgegeven voor overleg met de vaste overlegpartners, Provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Aan de bewoners van Geestdorp is toegezegd dat de gemeente hen tijdig informeert over ontwikkelingen rond het crematorium. Er zijn diverse contactmomenten geweest met de omwonenden. Een daarvan was de informatiebijeenkomst over het voorontwerpbestemmingsplan op 1 juni 2016. Op 9 juni jl. stond de RIB 'Stand van zaken beleids- en beheerplan begraafplaatsen en project crematorium' (16R.00183) in de commissie Ruimte op de agenda. Er is toen vooral gesproken over het crematorium en de zorgen die bij de bewoners van Geestdorp leven. Gegeven de ingebrachte punten wil het college graag achtergrondinformatie verschaffen. Ook wordt ingegaan op het vervolg van de bestemmingsplanprocedure.

Kernboodschap:

Het college neemt de zorgen van de bewoners zeer serieus

Het college neemt de zorgen van de bewoners van Geestdorp zeer serieus. Er zijn diverse bijeenkomsten met de bewoners van Geestdorp geweest, er is gesproken met het Buurtcomité Geestdorp, de gemeente heeft voorstellen gedaan voor aanvullend overleg over de emissie en de effecten op milieu en gezondheid. De bewoners worden op de hoogte gehouden van het proces. Bewoners kunnen met hun vragen altijd terecht bij de projectleider of de wethouder.

Er is uitgebreid onderzoek gedaan, omdat de gemeente niet over een nacht ijs wil gaan. Aanvullend onderzoek heeft plaatsgevonden naar aanleiding van de zorgen van de bewoners. Een overzicht van het uitgevoerde onderzoek:

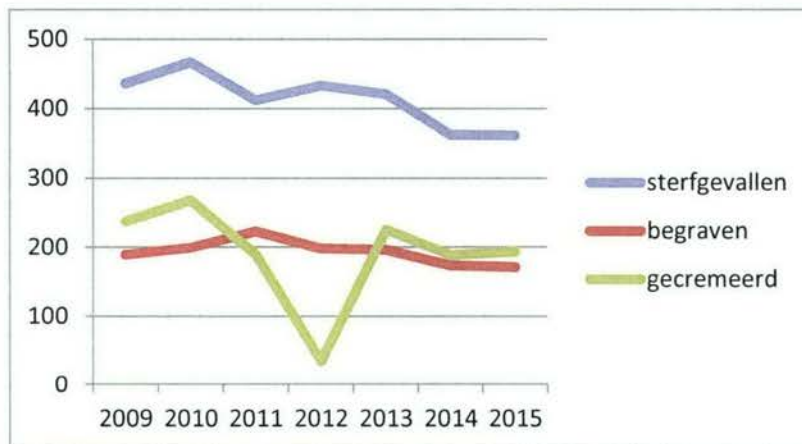
- Haalbaarheidsonderzoek 2014, geactualiseerd 2015
- Marktconsultatie zomer 2014 en zomer 2015
- Locatieonderzoek 2014 en opnieuw bekeken voorjaar 2015
- Onderzoek naar gewenste ruimtelijke kwaliteit 2014/2015
- Verkeerstellingen 2014 en 2015;
- Snelheidsmeting bij verkeerstelling 2015
- Onderzoek doorgaand verkeer 2015
- Fietstellingen 2015
- Second opinion verkeer door Royal Haskoning DHV 2015
- Advies GGD regio Utrecht (GGDru) over effecten op gezondheid omwonenden 2015 en 2016
- Advies ODRU over milieu-aspecten 2015
- Onderzoek luchtkwaliteit door Tauw 2016
- Onderzoek bouwvlak op Rijnhof en ruimtelijke kwaliteit 2015/2016 door Ben Kuipers. Besproken in de RKE in januari 2016
- Quick scan ecologie door bureau Meertens voorjaar 2016
- Uitgebreid ecologisch onderzoek door bureau Meertens voorjaar – najaar 2016 (loopt)
- Aanvullend onderzoek aantallen paarden en bewegingen van paarden op Geestdorp door Royal Haskoning DHV (loopt).

De gemeente heeft bewust gekozen om als projectleider een expert op het gebied van begraven en cremieren aan te trekken om het proces inhoudelijk te begeleiden en te coördineren.

Behoefte aan een crematorium

Prognose aantal crematies in Woerden en omgeving

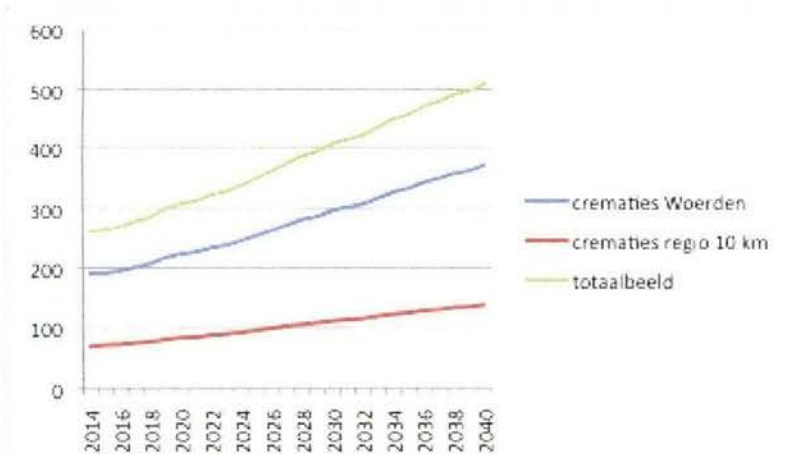
Hoewel de aantallen crematies in de afgelopen jaren fluctueerden, kan gesteld worden dat het aandeel crematies in Woerden net boven de 50% ligt (zie figuur 1).

Figuur 1: cremieren door inwoners van gemeente Woerden.

Bij de prognose van het aantal crematies in Woerden is gebruik gemaakt van de CBS-prognose voor de ontwikkeling van het aantal sterfgevallen in Nederland en de historische cijfers van Woerden met betrekking tot aantallen sterfgevallen, begrafenissen en crematies. Er zijn scenario's opgesteld voor de ontwikkeling van het crematie-aandeel in Woerden. Landelijk was het crematiepercentage in 2014 gemiddeld 61,4% en in 2015 63,4%. De verwachting is dat het landelijke crematiepercentage op den duur stijgt naar 75%.

Naar verwachting zullen in 2020 circa 220 inwoners van de gemeente Woerden zich laten cremieren in een Woerdens crematorium, in 2030 ligt dit aantal rond 300 en in 2040 rond 370 personen. Een crematorium in Woerden zal echter ook inwoners uit de regio trekken. Ook voor de regio is een prognose opgesteld. Of en in welke mate inwoners van de regio kiezen voor Woerden is afhankelijk van verschillende factoren, zoals kwaliteit van dienstverlening en voorzieningen, bekendheid, prijsstelling, e.d.

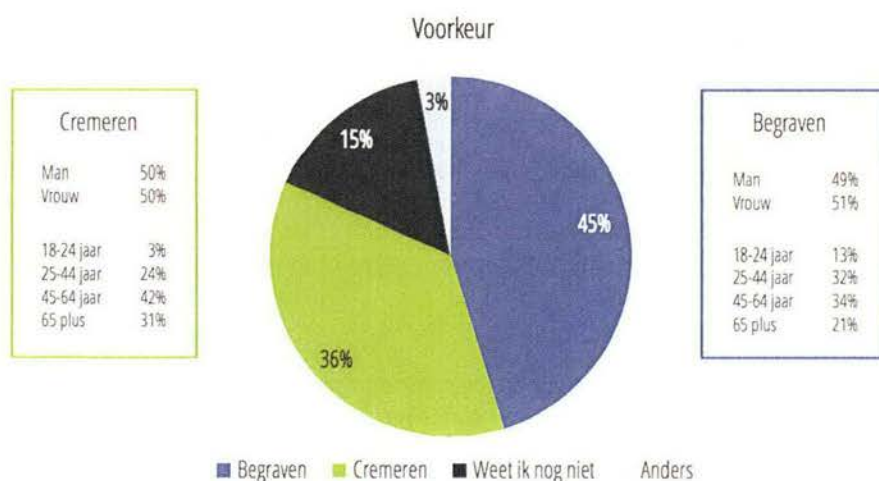
Figuur 2: prognose crematies bij crematorium Woerden (Woerden en regio 10 km) op basis van het meest waarschijnlijke scenario.

De prognose geeft aan dat door de combinatie van crematies uit Woerden en de regio ruimte is voor een kleinschalig crematorium. Het aantal crematies is geprognostiseerd op 300 in 2020 tot circa 500 in 2040. Deze aantallen passen bij een kleinschalig crematorium. Het betekent gemiddeld 1-2 crematies per dag. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de 'Rapportage verkennend onderzoek crematorium Woerden' d.d. september 2015.

Enquête over begraven en cremeren

In januari/februari 2016 is een enquête gehouden waarbij de bewoners van gemeente Woerden is gevraagd naar de beleving en waardering van de (gemeentelijke) begraafplaatsen en hun behoeften op het gebied van begraven en cremeren. De enquête, uitgevoerd door Newcom Research & Consultancy, was bedoeld om input te krijgen voor het Beleids- en beheerplan begraafplaatsen. Er is sprake van een representatieve steekproef met een hoge mate van betrouwbaarheid (95%). Op basis van de respons kunnen uitspraken worden gedaan over de opvattingen van de bewoners van de gemeente Woerden op totaalniveau. De resultaten zijn anoniem verwerkt.

In de enquête zijn ook vragen gesteld over de keuze tussen begraven en cremeren. Aan de respondenten is gevraagd wat voor hun eigen uitvaart de voorkeur zal hebben: begraven of cremeren. 45% van de respondenten heeft aangegeven een voorkeur te hebben voor begraven, 36% voor cremeren. 15% weet het nog niet en 3% kiest voor een andere vorm (zie figuur 3).

Figuur 3: voorkeur voor begraven of cremeren (n=400).

In figuur 3 is te zien dat jongere mensen een hogere voorkeur hebben voor begraven en oudere mensen een hogere voorkeur voor cremeren. Dit blijkt ook uit landelijke onderzoeken. Oudere mensen willen geen zorg achterlaten voor hun kinderen in de vorm van een graf dat onderhouden moet worden en waarvoor kosten gemaakt moeten worden. Zij kiezen daarom eerder voor cremeren. Jongere mensen staan midden

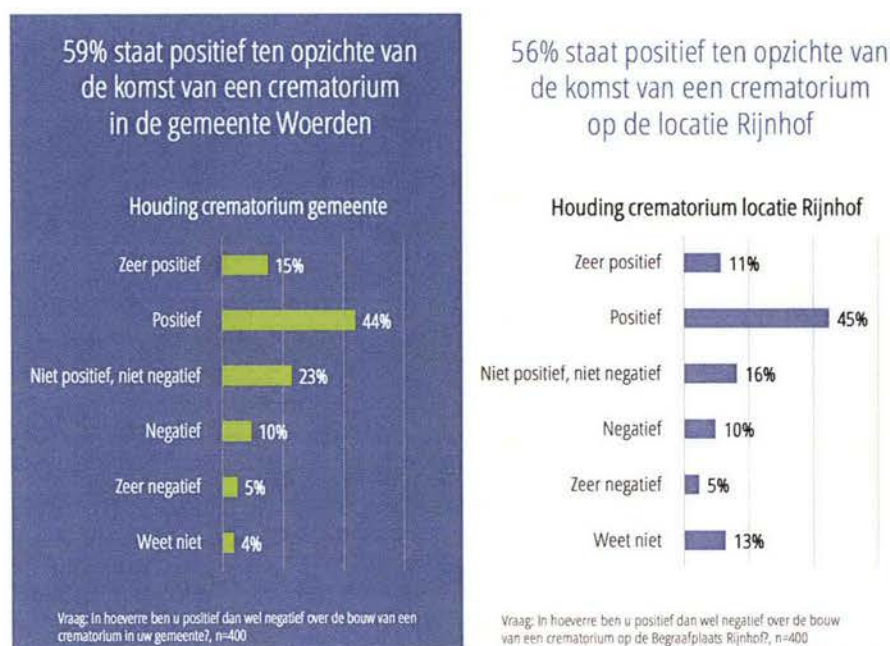
in het leven en willen een plek waar de nabestaanden naar toe kunnen gaan.

In de gemeente Woerden kiest 30% van de geënquêteerden om geloofsredenen of vanwege hun principes voor begraven; bij 28% geeft het gevoel de doorslag. Traditie of gewoonten en de nabestaanden zijn elk voor 12% doorslaggevend motieven om voor begraven te kiezen.

Bij de keuze voor cremieren worden de motieven nabestaanden (27%), praktische redenen (25%) en gevoel (20%) het meest genoemd. Gewoonte of traditie is van belang voor 8% van de ondervraagden.

Tweederde van de mensen met een voorkeur voor cremieren kiest voor een crematorium in Woerden (als dat er zou zijn). Een kwart weet het nog niet en 10% kiest voor een crematorium buiten Woerden.

Bijna 60% van de ondervraagden is (zeer) positief over een crematorium in de gemeente Woerden, 15% is (zeer) negatief. Over een crematorium op Rijnhof is 56% van de respondenten positief, 15% is (zeer) negatief. Een en ander is te zien in figuur 4.

Figuur 4: Houding inwoners gemeente Woerden tegenover een crematorium in de gemeente en op Rijnhof (n=400).

Van de respondenten die negatief zijn over een crematorium op Rijnhof, geeft 41% aan dat men principiële tegen cremieren is. 16% noemt de locatie Rijnhof in het algemeen niet geschikt en 14% van deze groep is negatief over Rijnhof omdat cremieren verkeeroverlast kan veroorzaken. 10% vreest drukte op Rijnhof. Andere redenen die hierbij genoemd worden, zijn: bereikbaarheid, begraafplaats en crematorium moeten gescheiden blijven, parkeeroverlast, overlast voor omwonenden, belasting voor het milieu of gezondheid of omdat men vindt dat er geen crematorium nodig is.

Er zijn verschillende redenen waarom respondenten positief zijn over begraafplaats Rijnhof als locatie voor een crematorium. De ligging wordt hierbij het meest genoemd (53% van degenen die positief zijn), evenals het feit dat door deze locatie cremieren binnen de gemeente mogelijk wordt (41%). Andere redenen die genoemd worden zijn: praktisch om cremieren te combineren met een begraafplaats, mogelijkheid tot een persoonlijk afscheid en het toenemend aantal crematies.

Vergelijking enquête en werkelijkheid

De enquête laat een voorkeur voor begraven zien (45% zegt te kiezen voor begraven en 36% voor cremieren). In werkelijkheid ligt het aandeel van overledenen in gemeente Woerden die gecremeerd worden hoger (ruim 50%). Dit verschil wordt verklaard doordat in de enquête een representatieve vertegenwoordiging van de inwoners 'aan het woord is', ook in leeftijdsopbouw. In de werkelijkheid gaan meer ouderen dan jongeren dood. Zij kiezen juist vaker voor cremieren.

Verkeersaantrekkende werking crematorium

De prognose dat er 300-500 crematies per jaar plaats vinden op Rijnhof. In het bestemmingsplan is dit omschreven als een kleinschalig crematorium met maximaal 600 crematies per jaar.

Huidige situatie

De weg Geestdorp is – in verkeerskundige termen – een erftoegangsweg type 2 buiten de bebouwde kom. Een erftoegangsweg heeft een verblijfsfunctie en moet bestemmingen bereikbaar maken. Op erftoegangswegen maken fietsers en overig langzaam verkeer, zoals paarden, gebruik van de rijbaan.

Op Geestdorp geldt een maximumsnelheid van 60 km/uur. Vanaf de Van Teylingenweg ('de Krupin') en vanaf de Utrechtsestraatweg is er een inrijverbod voor motorvoertuigen op 2 of meer wielen van maandag tot en met vrijdag tijdens de spijstijden (7.30-9.30 uur en 15.30-18.30 uur), uitgezonderd tractoren en bestemmingsverkeer. Er is een lage verkeersintensiteit qua autoverkeer, er is geen markering en het wegprofiel is circa 4-4,50 m. breed. De weg heeft een meanderend verloop, ziet er groen uit en heeft nauwelijks uitwijkplaatsen om tegemoetkomend verkeer te passeren. Er zijn veel in- en uitritten.

Uit verkeerstellingen die in oktober 2014 en voorjaar 2015 zijn uitgevoerd, blijkt dat er gemiddeld 740 motorvoertuigen per dag gebruik maken van Geestdorp en op zaterdag gemiddeld 940 motorvoertuigen. Het aandeel vrachtverkeer is laag, gemiddeld 5,8%. Iets minder dan de helft hiervan is zwaar verkeer. De V85, de snelheid die door 85% van het verkeer niet wordt overschreden, is 53 km/uur. Het verkeer houdt zich dus goed aan de snelheid.

In september 2015 zijn fietsers geteld. Gemiddeld rijden er tussen 7.30 en 18.30 uur 700 fietsers over Geestdorp. In de ochtendspits is er een duidelijke piek, tussen 8.00 en 8.15 uur. Het gaat hier om een stroom fietsers richting de Kalsbeekscholen. In de avondspits is het fietsverkeer meer gelijkmatig verdeeld. Naast scholieren maken ook toerfietsers en groepen wielrenners gebruik van Geestdorp. De menging van fietsers en autoverkeer past bij een erftoegangsweg als Geestdorp. De piek aan fietsers valt niet samen met de tijden dat rouwverkeer te verwachten is. Crematies starten vrijwel altijd na 9 uur 's ochtends.

Rouwverkeer

Een kleinschalig crematorium heeft maximaal 600 crematies per jaar. Dat is gemiddeld 2 crematies per dag. In het crematorium kunnen ook condoleances georganiseerd worden; in combinatie met de uitvaartplechtigheid/crematie of los daarvan. Het aantal bezoekers bij een kleinschalig crematorium is gemiddeld 60-70 personen per uitvaart. Omdat mensen vaak samen rijden, komt dit neer op gemiddeld 30 auto's per begrafenis of crematie. De parkeernorm van het CROW (onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer) sluit hier op aan: 30 parkeerplaatsen bij een crematorium. Wanneer wordt uitgegaan van gemiddeld 2 crematies per dag gecombineerd met 1 aparte condoleance, enkele leveranciers en losse bezoekers komt dit neer op gemiddeld 200 extra motorvoertuigen per dag over Geestdorp. Uit de second opinion van Royal Haskoning DHV blijkt dat Geestdorp voldoende capaciteit heeft om het extra rouwverkeer aan te kunnen.

Paarden op Geestdorp

In de eerder genoemde second opinion heeft Royal Haskoning DHV rekening gehouden met de paarden op Geestdorp. Ruiters/paarden zijn weggebruikers, die zich moeten houden aan de Wegenverkeerswet. Er is echter niet uitgebreid aandacht aan besteed in de rapportage. Omdat de bewoners van Geestdorp zich ernstige zorgen maken over de paarden in relatie tot het rouwverkeer zal aanvullend onderzoek naar de paarden op Geestdorp worden uitgevoerd. Om een representatief beeld te krijgen wordt dit onderzoek uitgevoerd na de zomervakantie 2016.

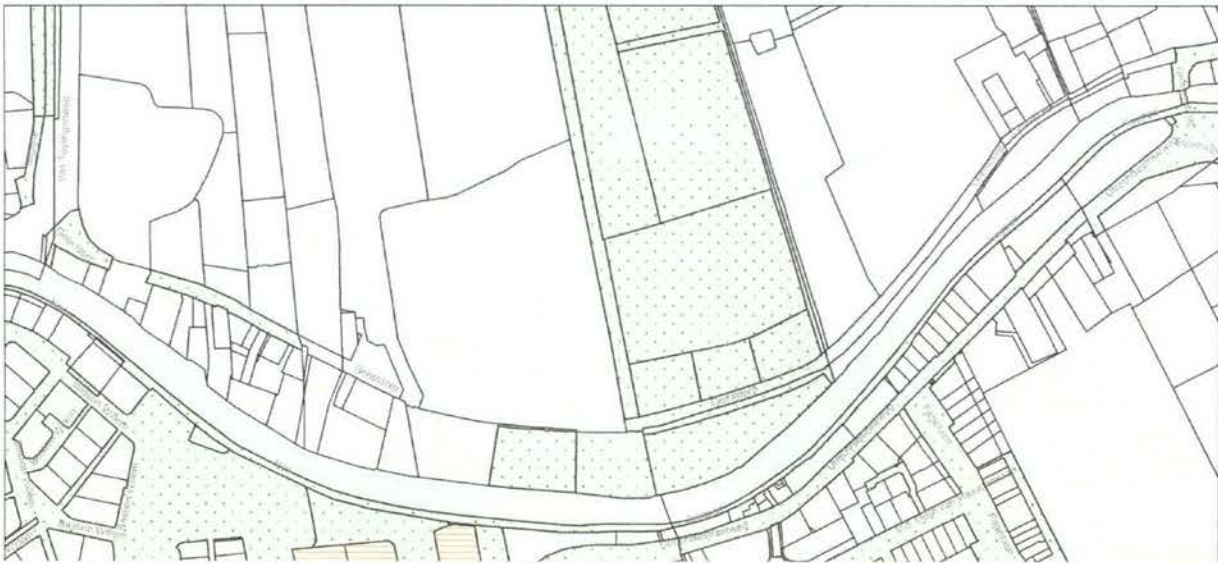
Verkeer op Geestdorp in Bestemmingsplan Landelijk gebied Woerden, Kamerik, Zegveld

In het vigerend Bestemmingsplan Landelijk gebied Woerden, Harmelen, Zegveld heeft de weg Geestdorp de bestemming 'Verkeer'. Er zijn geen beperkingen gesteld aan het verkeer. In het bestemmingsplan is aangegeven dat bestemmingsverandering van aanliggende percelen mogelijk is, mits de hoeveelheid extra verkeer past bij de wegstructuur. Dit betekent dat bij bestemmingsveranderingen en nieuwe functies moet worden aangegeven of er extra verkeer wordt aangetrokken en hoe dat extra verkeer zich qua hoeveelheid en samenstelling van het verkeer verhoudt tot de wegstructuur. In de toelichting (pagina 41 van het bestemmingsplan Landelijk gebied) is daarom opgenomen dat er voorwaarden gesteld kunnen worden indien er nieuwe verkeersaantrekkende functies worden gerealiseerd. Er staat echter niet in het bestemmingsplan dat de weg Geestdorp verkeerssluw moet blijven.

In het geval van het crematorium is de verkenning naar de toename van het verkeer uitgevoerd en zijn de verkeerskundigen van mening dat de weg het extra verkeer aan kan.

Eigendom weg Geestdorp

De weg Geestdorp heeft verschillende eigenaren. De gemeente Woerden is eigenaar van een aantal wegvakken (zie figuur 5).

Figuur 5: eigendom van de gemeente op en rond Geestdorp.

Daarnaast zijn er verschillende particuliere eigenaren van grotere of kleinere wegvakken.

In het kadaster is bij de betreffende percelen vastgelegd dat het gaat om een weg. De weg is al jaren in gebruik als openbare weg, is opgenomen in de wegenlegger en verkeersstructuur. Om die reden is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van de weg. De eigenaren hebben geen zeggenschap over het verkeer dat over de weg rijdt.

Milieu en gezondheid

Eisen aan een crematorium

Op crematoria is het Activiteitenbesluit van toepassing. Het Activiteitenbesluit geeft algemene milieuregels voor bedrijven, onder andere voor geluid, lucht, bodem, externe veiligheid, afval en afvalwater. De emissienormen (maximaal toegestane milieubelasting) voor een crematorium zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit.

Bij een goed functionerende crematieoven blijven de optredende emissies over het algemeen onder de algemene emissie-eisen voor lucht, zoals fijn stof. Dit geldt niet voor kwik. De emissie-eis voor kwik en kwikverbindingen is 0,05 mg/Nm² als de massastroom gelijk of groter is dan 0,25 gram per uur. Om aan deze eis te voldoen zijn aanvullende maatregelen nodig. Het Activiteitenbesluit noemt een aantal erkende maatregelen, namelijk verschillende typen rookgasfilters. Deze nabehandelingsinstallatie moet zodanig ontworpen, uitgevoerd, gebruikt en onderhouden worden dat ook dioxine- en/of furanenemissies worden voorkomen of geminimaliseerd. Door een dergelijke nabehandelingsinstallatie toe te passen voldoet het crematorium automatisch aan het Activiteitenbesluit. Het is verplicht om continu zuurstof te meten in de oven (maatstaf voor een goed functioneren van de oven), moet per crematie een voorgeschreven hoeveelheid additieven (filtermateriaal) gebruikt worden en moet een logboek bijgehouden worden. Het bevoegd gezag (de gemeente) kan het bedrijf vragen om aan te tonen dat aan de eisen voldaan is. Het toezicht beperkt zich tot de controle of aan alle randvoorwaarden wordt voldaan en of er sprake is van een erkende maatregel conform de voorschriften. Een crematieoven is een stookinstallatie. Dit vraagt om regelmatig onderhoud. Wanneer het bevoegd gezag twijfelt aan het onderhoud aan de oven en de filters kan ze hieraan aanvullende eisen stellen.

Voor een crematorium is geen milieuvergunning meer nodig. Wel moet bij de oprichting of een wijziging van een crematorium een melding gedaan moet worden bij het bevoegd gezag.

Gezondheidseffecten crematorium

De GGD regio Utrecht (GGDru) heeft advies uitgebracht over de mogelijke gezondheidseffecten van een crematorium op Rijnhof. Het uitgangspunt van dit advies is dat wordt voldaan aan het Activiteitenbesluit. Omdat de bewoners zich zorgen maken over kwik en fijn stof (PM 2,5) is hier specifiek naar gekeken:

- **Kwik**
Langdurige blootstelling aan (matig) verhoogde concentraties kwik kan gevolgen hebben voor de gezondheid. Een bekend voorbeeld hiervan is de gebroken kwikthermometer. Dit is echter niet vergelijkbaar met situatie bij een crematorium. Ten eerste omdat bij een crematorium het grootste deel

van het kwik wordt opgevangen door de verplichte filterinstallatie. Ten tweede omdat de kwikdamp in huis blijft hangen, waardoor de concentratie langdurig verhoogd blijft en bij een crematorium de kleine hoeveelheid kwik die nog vrijkomt snel verwaait tot verwaarloosbare concentraties.. Bovendien wordt kwik zeer beperkt opgenomen in het lichaam.

- **Fijn stof (PM 2,5)**

Door inademing van fijn stof kunnen gezondheidsklachten ontstaan, zoals hoesten maar ook vaatvernauwing en een verstoorde hartslag. Door de emissie van de crematieoven en de toename van het verkeer zal er iets meer fijn stof in de lucht komen. Uit de berekeningen van Tauw blijkt dat er geen relevante toename is van de hoeveelheid fijn stof is.

De GGDru verwacht geen gezondheidseffecten van het crematorium, omdat de concentratie van de vrijkomende stoffen zeer laag is. Uit de luchtkwaliteitsberekeningen van Tauw blijkt dat de emissie onder de wettelijke normen en zelfs onder de strengere normen van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) blijft.

GGDru geeft aan dat verkeers- en geluidsoverlast in het algemeen kunnen leiden tot gezondheidsklachten. De toename van het verkeer is in dit geval echter beperkt. Van het crematorium verwacht GGDru geen geluidsoverlast.

Eisen en maatregelen bij een strooiveld

Bij de realisatie van het crematorium zal ook het aanwezige strooiveld moeten worden uitgebreid. Hier kunnen nabestaanden de crematie-as laten verstrooien. Crematie-as bestaat voor het grootste deel uit calcium- en fosforhoudende verbindingen en bevat ook zware metalen als koper, chroom, nikkel en zink. De ondergrond van een strooiveld kan door uitloging van de as worden belast met zware metalen en fosfaten. Om die reden geeft het Activiteitenbesluit voorschriften voor een strooiveld. Wanneer minder dan 95 verstrooiingen per hectare per jaar plaatsvinden zijn geen aanvullende maatregelen nodig. Daarboven moet de bodemkwaliteit regelmatig worden gemeten en zijn eventueel aanvullende maatregelen nodig, zoals een bodemafdichting. Op Rijnhof is voldoende ruimte om strooivelden aan te leggen, waardoor er minder dan 95 verstrooiingen per ha per jaar plaats vinden. Voor het benutten van een terrein als strooiveld heeft de exploitant een vergunning van het College nodig (art. 66b Wet op de Lijkbezorging). Om het zuidelijk deel van Rijnhof staat singelbeplanting. Het is uitgesloten dat crematie-as in de weilanden naast de begraafplaats terecht komt.

Effecten crematorium op jongvee/veehouderij

Op basis van de adviezen van GGD regio Utrecht is geen effect op de gezondheid van het vee in de omliggende weilanden te verwachten. Echter voor de zekerheid is de vraag uitgezet bij LTO-Nederland. Het antwoord is nog niet bekend.

Effecten crematorium op flora en fauna op en rond Rijnhof

Rust zorgt juist bij veel crematoria voor bijzondere flora en fauna. Zelfs bij drukke crematoria als Rusthof in Amersfoort/Leusden, crematorium Westgaarde in Amsterdam-West of crematorium Usselo in Enschede. Zo bleek Westgaarde bij ecologisch onderzoek een paradijs voor bosvogels. Bij crematorium Usselo en Amersfoort zijn vogelwerkgroepen actief, omdat er zoveel bijzondere vogels zitten. In Amersfoort leven kikkers, slangen, etc. op de begraafplaats rond het crematorium. Het hangt meer af van de aandacht voor de inrichting en voor de natuurwaarden dan van het feit dat er een crematorium aanwezig is. Bovendien gaat het op Rijnhof om een kleinschalig crematorium.

Er loopt een uitgebreid ecologisch onderzoek dat aan het eind van de zomer wordt afgerond en onderdeel zal uitmaken van het bestemmingsplan voor Rijnhof.

Proces crematorium Woerden en Utrecht

In de commissie Ruimte d.d. 9 juni jl. is de vraag gesteld waarom Woerden zelf allerlei onderzoeken doet en niet zoals gemeente Utrecht een en ander overlaat aan een marktpartij. Het verschil in aanpak komt voort uit een ander startpunt van het proces.

In de gemeente Utrecht heeft een van de landelijke marktpartijen, DELA, besloten dat zij een crematorium wilde in Utrecht. Gemeente Utrecht had kavels te koop op bedrijventerrein De Wetering in Leidse Rijn. DELA heeft besloten hier crematorium Domstede te bouwen. Vervolgens is het bestemmingsplan aangepast.

In Woerden heeft de gemeenteraad aan het college gevraagd de mogelijkheden voor een crematorium te onderzoeken. Er is gestart met een haalbaarheidsonderzoek en met een locatie-onderzoek. Uit het locatie-onderzoek bleek dat de algemene begraafplaats Rijnhof de meest geschikte locatie is. Deze begraafplaats is eigendom van de gemeente. De gemeenteraad heeft in maart 2014 aangegeven de begraafplaatsen in eigen hand te willen houden. Het crematorium zal op deze gemeentelijke begraafplaats ingepast moeten worden. Om die reden is er gekozen om zelf onderzoek te laten doen naar een mogelijke plek op Rijnhof en

de ruimtelijke kwaliteitseisen en om het opstellen van het bestemmingsplan in eigen hand te houden. Wanneer een exploitant gezocht moet worden voor de exploitatie van het crematorium hebben we te maken met de (Europese) aanbestedingswetgeving. Het meest voor de hand liggend is dat een concessie (recht op exploitatie) wordt aanbesteed waarbij de exploitant de mogelijkheid krijgt om een gebouw neer te zetten. In de uitvaartwereld is bekend dat er groeperingen zijn die het niet eens zijn met de bouw van een crematorium op Rijnhof. Hiervan is in de uitvaartmedia, zoals op uitvaartbranche.nl, diverse keren melding gemaakt. Dit betekent dat nu een aanbestedingsprocedure starten weinig zin heeft. Partijen die meedoen aan een aanbesteding moeten daarvoor tijd en geld investeren. Zij willen dan zekerheid dat er op een zeker moment echt gebouwd kan worden. De kans is groot dat zij de situatie in Woerden nu als onzeker zien en niet inschrijven.

Kostendekkendheid

In de commissie Ruimte van 9 juni jl. zijn opmerkingen gemaakt over de kostendekkendheid. Een kleinschalig crematorium kan kostendekkend zijn. Tijdens de marktconsultatie is daar met marktpartijen en andere deskundigen over gesproken. In het algemeen acht men een kleinschalig crematorium economisch haalbaar onder de volgende voorwaarden:

- ligging in/tegen de stad Woerden als de kern van het verzorgingsgebied
- goede bereikbaarheid met auto, fiets en openbaar vervoer
- combinatie met een begraafplaats
- plek kiezen waar nabestaanden heen willen om afscheid te nemen en te herdenken (goede sfeer en beleving)
- eigen identiteit
- goede dienstverlening
- beperken van de kosten.

Beperken van de kosten betekent beperken van de investering. Er moet een slim plan gemaakt worden waardoor het bouwvolume en de investeringskosten beperkt blijven. Maar partijen zullen ook de voorbereidingskosten en afdrachten aan de gemeente voor een concessie willen beperken.

Een crematorium in de gemeente raakt aan de kostendekkendheid van de begraafplaatsen. De verwachting is dat het crematiepercentage om hoog gaat. Het crematiepercentage in heel Nederland stijgt (autonome ontwikkeling) en vrijwel altijd gaat het crematiepercentage in een gemeente omhoog als er een crematorium wordt gevestigd. Door het hogere crematiepercentage zullen er minder mensen begraven worden. En als gevolg daarvan komt de kostendekkendheid van de begraafplaatsen onder druk te staan. Wanneer crematorium en begraafplaatsen in een hand zijn, kunnen de opbrengsten van een crematorium een bijdrage leveren aan de exploitatie van de begraafplaatsen. Ook kunnen activiteiten en personeel gecombineerd worden, waardoor efficiënter gewerkt kan worden.

Bijgestelde planning bestemmingsplan

Naar aanleiding van de informatiebijeenkomst over het bestemmingsplan op 1 juni 2016 is besloten aanvullend onderzoek te doen naar de aantallen en bewegingen van de paarden op Geestdorp. Dit onderzoek kan pas na de zomervakantie plaats vinden omdat we een representatief beeld willen hebben. In oktober a.s. zijn de resultaten van het onderzoek bekend en kan het ontwerpbestemmingsplan worden afgerond. Dit betekent dat het ontwerpbestemmingsplan eind oktober door het college kan worden vrijgegeven voor het indienen van zienswijzen. In november – december 2016 ligt het bestemmingsplan ter inzage, waarna de zienswijzen verwerkt kunnen worden. Naar verwachting kan het college in februari 2017 beslissen over het bestemmingsplan, waarna dit via de commissie naar de raad gaat ter vaststelling.

Vervolg:

Na aanvullend verkeersonderzoek wordt het ontwerpbestemmingsplan afgerond. Naar verwachting zal dit in de maanden november – december ter inzage liggen. Er kunnen dan zienswijzen ingediend worden. Deze worden verwerkt in het bestemmingsplan. Naar verwachting kan het bestemmingsplan in februari 2017 door het College naar de Raad gestuurd worden ter vaststelling.

Bijlagen:

- Verslag informatiebijeenkomst over voorontwerpbestemmingsplan begraafplaats Rijnhof dd 1 juni 2016 (Corsanummer 16.019115).
-

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Verslag informatiebijeenkomst Voorontwerpbestemmingsplan begraafplaats Rijnhof gehouden op 1 juni 2016

Locatie: aula begraafplaats Rijnhof

Aanwezig: plm. 50 belangstellenden

Aanwezig gemeente Woerden:

gespreksleider

Hans Haring - wethouder, met begraven en cremeren in portefeuille

trekker bestemmingsplan begraafplaats Rijnhof

projectleider crematorium Woerden

communicatie-adviseur

ondersteuning

verkeerskundige

Externen:

Tauw, deskundige luchtkwaliteit

landschapsarchitect

Royal Haskoning DHV, verkeerskundige

RHO, opsteller bestemmingsplan

Verslag: Tekstbureau Talent

Beantwoording vragen & discussiepunten: projectleider crematorium

Hand-outs van de presentaties zijn als bijlage bij dit verslag gevoegd:

- Second opinion verkeer van Royal Haskoning DHV
- Luchtkwaliteit van Tauw
- Locatie op Rijnhof en ruimtelijke kwaliteitseisen
- Voorontwerpbestemmingsplan van Rho
- Procedure en planning van gemeente Woerden

Programma

1. Opening - pag. 2
2. Verkeersonderzoek - pag. 3
3. Onderzoek luchtkwaliteit - pag. 6
4. Locatie bebouwing Rijnhof en ruimtelijke kwaliteit - pag. 8
5. Het bestemmingsplan - pag. 11
6. Lijst van toezeggingen - pag. 15
7. Aanvullingen op het verslag - pag. 15

1. OPENING

Opening

Zij opent de bijeenkomst en heet allen welkom.

meldt dat er vanavond filmopnamen worden gemaakt voor RTV Utrecht en Woerden TV en vraagt of er iemand bezwaar tegen heeft. Geen van de aanwezigen heeft hier bezwaar tegen. stelt de sprekers voor en geeft als eerste het woord aan wethouder Haring.

Inleiding wethouder Haring

Hans Haring is de opvolger van Bob Duindam; begraven & cremeren is onderdeel van zijn portefeuille.

Er is behoefte aan een crematorium in Woerden. De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om de mogelijkheden te onderzoeken. Er zijn dertien mogelijke locaties bekeken en uiteindelijk is begraafplaats Rijnhof naar voren gekomen als de meest geschikte locatie.

Vervolgens is er een voorontwerpbestemmingsplan opgesteld om een crematorium mogelijk te maken op deze plek. Dat is onderbouwd met onderzoeken, die vanavond worden toegelicht. Het voorontwerpbestemmingsplan zal besproken worden met de provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zodat zij er hun visie op kunnen geven. Daarmee is het voorontwerpbestemmingsplan een openbaar stuk. Het staat dan ook op de website van de gemeente.

Opmerkingen van de vaste partners worden verwerkt en dat leidt tot een ontwerpbestemmingsplan dat door het college zal worden gepubliceerd. Waarna de inspraakprocedure van start gaat en er zienswijzen kunnen worden ingediend. Deze worden verwerkt en daarna wordt het bestemmingsplan besproken in de commissie van de gemeenteraad en de raad zelf. De gemeenteraad stelt het bestemmingsplan – al dan niet gewijzigd – vast.

Vanavond zal dus vooral toegelicht worden wat er onderzocht is en waar het bestemmingsplan over gaat. Vanavond wordt informatie verstrekt en er is gelegenheid om vragen te stellen. Dat kan overigens ook na vanavond nog.

secretaris van het Buurtcomité Geestdorp. Hij vraagt welke mogelijkheden de bewoners hebben om óók hun visie bij de provincie neer te leggen.

antwoordt dat de provincie toetst of de bestemming past in hun Structuurvisie, of het in het landelijk gebied past. Zij toetsen niet inhoudelijk.

“Maar wij als bewoners hebben juist over dat landelijk plaatje een mening. Maar die komt dus niet bij de provincie terecht?”

vertelt dat de gemeente tegenwoordig het bevoegd gezag is. Vroeger moest de provincie goedkeuring geven aan een bestemmingsplan maar die stap is uit de wet gehaald.

Een bewoner reageert dat de provincie wel een inpassing kan maken als zij het niet eens is met

de ontwikkeling. “We kunnen ons altijd wenden tot de provincie en we kunnen altijd laten weten aan de provincie wat wij ervan vinden”.

Wethouder Haring geeft aan dat de bewoners hun mening kunnen geven bij de provincie, maar dat het aan de gemeente is of een crematorium gewenst is in Woerden.

2. VERKEERSONDERZOEK van Royal Haskoning DHV

Presentatie “Second opinion verkeer” (zie de handout)

Geestdorp is volgens het Handboek Wegontwerp beoordeeld als ' Erftoegangsweg type 2'. Voor de bijbehorende kenmerken zie de handout.

Conclusies :

Realisatie van een kleinschalig crematorium zal niet leiden tot een verkeerskundig ongewenste situatie. Toename van verkeer als gevolg van het crematorium kan worden verwerkt zonder dat doorstroming en verkeersveiligheid in gevaar komen.

Aanbevelingen:

- in het “groene” deel eventueel passeerplekken aanleggen; dit hangt af van de behoefte van de bewoners. Royal Haskoning DHV adviseert dit met de bewoners te overleggen;
- waar mogelijk zicht iets verbeteren;
- aan- en afrijroute uitvaartbus via route Utrechtsestraatweg – Geestdorp v.v.

Manege Morgenstond: “Wij hebben al eerder aangegeven dat dit een paardenrijk gebied is, maar daar is de telling niet op losgelaten. Over de veiligheid van de paarden wordt niet gesproken; terwijl dat door ons toch al vaak genoemd is. Bij het Oortjespad struikelde het plan over die 5000 verkeersbewegingen maar hoe zit dat dan hier? Want dat is eenzelfde weg als hier. Er fietsen hier jonge kinderen, oudere mensen, er wordt gewandeld. Hoe gaat dat als er ongelukken gebeuren? Er staan 180 paarden op deze dijk en die steken allemaal over naar de vereniging”.

antwoordt dat hij daar geen aantallen over tegengekomen is.

geeft aan dat het al de vierde of vijfde keer is dat hij dit aankaart. Maar er wordt niets aan gedaan. “U weet toch wat er gebeurt als er zoveel verkeersbewegingen op de weg zijn en er loopt een paard tussen? Dan gaat dat paard vluchten! Er is maar één weg in Nederland waar zoveel paarden op de weg komen en dat is hier. is niet bij mij geweest, anders had hij dat gezien.”

vertrouwt op de expertise van zijn collega die het onderzoek heeft uitgevoerd en

de situatie ter plekke kent.

Een bewoner vraagt waarom er geen tellingen van de paarden zijn gedaan. weet dit niet, omdat hij vervangt en de gegevens van zijn collega presenteert. De bewoner begrijpt uit de presentatie dat volgens een bepaalde standaard wordt gewerkt, waarmee wegtypes worden bepaald. Worden daar dan paarden in meegenomen? antwoordt dat in die tellingen geen paarden worden meegenomen want het tellen gaat via lussen in de weg en die registreren paarden niet. Hij heeft nog nooit een verkeerstelling gezien waar paarden apart worden geteld. Meerdere bewoners verbazen zich hierover, omdat er juist hier zoveel paarden zijn.

geeft aan zij ook paard rijdt. "U liet een foto zien van wegtype 2, met een wegprofiel van 4,5m. Die breedte halen wij hier niet, in ieder geval niet overal, en die weg op de foto had een fantastische berm maar die hebben wij hier ook niet. Als je hier een stap naast de weg doet zit je meteen in de sloot en heb je een paar gebroken benen; en je paard ook. Je kunt dus geen kant op!" geeft aan dat zijn collega dat heeft meegenomen en aanbevelingen heeft gedaan voor verbetering van de bermen. antwoordt dat hier geen schade aan bermen kan ontstaan omdat die hier ontbreken.

Een bewoner stelt een vraag over het Handboek Wegontwerp. In dat handboek staat ook een formule voor het berekenen van verkeersintensiteit in relatie tot mogelijke bermschade (ETW, Erftoegangswegen, tabel 4.7). "Die 4,5m is volgens mij ruim genomen. In dat geval zouden er maximaal 825 motorvoertuigen per etmaal overheen mogen maar bij voorkeur 80% daarvan, en dat is 660. Daar zit je nu dus al overheen; laat staan als er nog eens verkeersbewegingen bijkomen. Dan moet er dus ergens iets wijken". vult dat dat er leuke gemiddelden en aantallen gepresenteerd worden, maar al het condoleanceverkeer rijdt 's avonds tussen 7 en 9 uur en dat is precies een van de pieken van de manege: dan gaan de mensen naar hun paarden toe. En dan komt er dus ook nog eens een piek bij. Is daar wel rekening mee gehouden? antwoordt dat er rekening is gehouden met het condoleanceverkeer. "Je hebt het over 30 voertuigen die in een half uur aankomen. Die voertuigen voor condoleances kunnen uitstekend verwerkt worden hier". Hij neemt de berekening van bermschade op met zijn collega.

geeft aan dat volgens hem 2 crematies per dag ook betekent 2x condoleren. Dan kom je ver boven die 200 motorvoertuigen per dag extra uit.

antwoordt dat hij heeft meegekregen dat er gemiddeld 3 ceremonies zijn per dag zijn. geeft aan dat bij de crematies niet iedereen de avond van tevoren hier een condoleance houdt. Er worden sowieso al minder avondcondoleances gehouden tegenwoordig; dat wordt steeds vaker gecombineerd met de uitvaart zelf. Er is in Woerden nog een uitvaartcentrum, De Laatste Eer, waar opgebaard wordt en condoleances worden gehouden.

Het kan ook zijn dat de condoleance ergens anders gedaan wordt. Maximaal 600 crematies per jaar is gemiddeld 2 crematies op een dag en gemiddeld 1 aparte condoleance per dag; dat zijn gemiddelden.

Een bewoner geeft aan dat je niet kunt tegenhouden dat er 2 condoleances komen. Hij denkt dat dat gemiddelde hoger zal zijn.

complimenteert Royal Haskoning DHV, mooi onderzoek. Maar helaas zijn een paar dingen vergeten. Het allerbelangrijkste: wat is het type weg? In het onderzoek staat dat het een erftoegangsweg type 2 is. Als er een crematorium bij komt op Geestdorp komt er verkeer bij, maar dat is strijdig met een beginselprogramma van een partij die ook nog in het college zit.

Vandaag was er een begrafenisstoet, er was een groep fietsers en een wagen met hooibalen; het ging maar net goed. Uitwijkmogelijkheden zijn er hier niet, alleen een sloot. Ten tweede onderschrijft het rapport maar hij begrijpt niet hoe de opsteller aan de aanbevelingen komt. Zoals de aanbevelingen om toch passeerstroken te maken: in het rapport staat dat het niet hoeft. Hoe kan dan toch die aanbeveling gedaan worden?

Tot slot noemt hij de uitvaartbus. heeft een klein busje met een aanhanger. "Bij de Groepenbrug moet je enorm opletten en vooruitkijken, anders kom je niet meer weg. En dan moet ik met zo'n grote aanhanger achteruit en dan komt er een uitvaartbus aan; je kan nergens meer heen. En dat is dan de aanbevolen route??"

antwoordt dat hij de situatie hier niet kent. Zijn collega heeft die route niet voor niets voorgesteld. En over dat bijna-ongeluk wil hij kwijt dat mensen juist extra goed opletten op plekken waar ze nog nooit geweest zijn en waar weinig ruimte is. Meestal wachten ze heel attent op elkaar. En wat betreft die aanbevelingen: zijn collega adviseert om met de bewoners te bespreken of ze passeerhavens echt nodig vinden.

Een bewoner geeft aan dat In het verkeersrapport wordt gesproken over de goede bereikbaarheid van de locatie en dan wordt gewezen op 2 provinciale wegen. Daardoor is de bereikbaarheid echter niet groter. Er staat ook dat de begraafplaats goed bereikbaar is met openbaar vervoer. Maar welk openbaar vervoer? Een boot misschien?

kan die vraag niet beantwoorden.

NB: Zie aanvulling op verslag op pagina 16, hier is de bereikbaarheid met OV aangegeven.

De bewoner vraagt waarom er niemand is die hun vragen kan beantwoorden? .

en dat er dus snel

vervanging moest worden geregeld. De bewoner antwoordt dat het verschrikkelijk is

maar is er dan niemand van de gemeente die onze vragen kan beantwoorden en die er verantwoordelijkheid voor kan nemen? En wat betreft die paarden: er staat dat de ruiters ze

heel goed bij de hand moeten houden. "Nou, dat is een fijn advies!"

Wethouder Hans Haring geeft aan dat de gemeente de verantwoordelijkheid neemt. Het is heel naar dat er niet bij kon zijn. De vragen zullen we achteraf beantwoorden.

"Wij als gemeente hebben Royal Haskoning DHV gevraagd een second opinion uit te voeren maar de gemeente is verantwoordelijk voor hetgeen zij doet met adviezen, haar eigen besluiten en de uitvoering daarvan. Alle vragen van vanavond zal de gemeente daadwerkelijk beantwoorden." Hij hoopt naar tevredenheid.

Een bewoner geeft aan dat het er om gaat dat hun gevoelens serieus worden genomen.

Wethouder Haring geeft aan dat die zeker serieus worden genomen. Zorgpunten die eerder zijn geuit, zijn uitgebreid onderzocht en beantwoord in het verkennend onderzoek naar het crematorium. Omdat de gemeente de bewoners serieus neemt, is deze informatiebijeenkomst georganiseerd. De vragen die nu gesteld worden over verkeer zullen we naderhand beantwoorden.

Een van de aanwezigen geeft aan dat het vraagstuk van de paarden al zo vaak is aangekaart, maar dat er niets mee gedaan wordt. De bewoners hebben het gevoel dat ze helemaal niet serieus genomen worden.

Wethouder Hans Haring geeft aan dat hij daarom ook zelf wil kijken hoe dat eruit ziet.

Hij realiseert zich dat heel vervelend is dat vanavond niet alle vragen beantwoord kunnen worden.

Een bewoner vraagt om het landbouwverkeer niet te vergeten.

3. LUCHTKWALITEIT

ingenieursbureau TAUW

De presentatie gaat in op de resultaten van het onderzoek naar de uitstoot van de crematieoven. *Zie de handout.*

De voorzitter van het Buurtcomité mist gegevens over wat er gebeurt als het waait. Denk aan de paarden en koeien in de weilanden. legt uit dat hij heeft gesproken over achtergrondconcentratie. Die wordt berekend maar die wordt ook rechtgetrokken met het landelijk meetnet. Er zijn in Nederland tientallen luchtmeetstations die een bijdrage leveren aan die GCN-concentratie. Het is een momentopname, het is elke dag weer anders. Daarom wordt dat gemodelleerd naar een jaargemiddelde-concentratie en jaargemiddelde-grenswaarde. De huidige achtergrondwaarde is veel hoger dan de toename door het crematorium.

De voorzitter van het Buurtcomité heeft de metingen op de site gezien. Er zijn veel mensen hier die vee hebben. Daar lijkt mij die emissie niet goed voor. vult aan: "U eet hem op den duur zelf op. Volgens mij is kwik strafbaar, je gaat zwaar voor gaas als je daar als burger fouten mee maakt. Maar het is nu blijkbaar geen probleem."

geeft aan dat er veel verschillende vormen kwik zijn. Sommige zijn wel schadelijk en andere niet. Voor kwik is er in ieder geval geen wettelijke grenswaarde. heeft

een onderzoekje gedaan op internet. Hij kwam terecht bij een studie van een Belgische student over crematoria daar. Steeds komt naar voren dat er wettelijk geen belemmeringen zijn, daarom kunnen crematoria gewoon gebouwd worden; maar er komt wel kwik uit. En dat blijft ergens. In dat onderzoek werd dat erkend. Maar de wet is geen belemmering. In België zetten ze een crematorium neer in een afgelegen industriegebied en hier doen ze het op het mooiste stukje van Woerden.

Een bewoner vraagt hoe straks gemeten wordt wat er gebeurt en of of er overschreden wordt. En ten tweede: dit zijn bepaalde grenswaarden, hoe vaak worden die herzien en aangepast?

antwoordt dat die grenswaarden uit EU-regelgeving komen. Daar moet aan voldaan worden. Voor NO₂-stikstofdioxide en fijn stof zijn die grenswaarde er al geruime tijd. Voor stof zijn ze aangescherpt doordat er in januari 2015 de PM_{2,5} grenswaarde bij is gekomen. Die ontwikkeling gaat steeds door. De laatste jaren is daardoor de luchtkwaliteit steeds beter geworden. Het RIVM voert in opdracht van het ministerie van I&M al jaren berekeningen uit en doet metingen. Zo is er is echt een daling te zien in de emissie van auto's en van crematoria.

Een aanwezige vraagt hoe er in de praktijk gemeten wordt wat de waarden zijn en wanneer ze overschreden worden. antwoordt dat er ook emissie-eisen voor de oven zelf zijn. Volgens hem moet een maand na plaatsing gemeten worden of er aan de voorwaarden voldaan wordt. geeft dat dat als de crematie-oven in gebruik wordt genomen wordt getest of hij voldoet aan de eisen. In Nederland is het niet verplicht om daarna regelmatig te testen. Maar als de Inspectie langskomt en zij willen meten, dan kan dat altijd. Het bevoegd gezag (in dit geval de gemeente) kan wel maatwerkeisen stellen aan controle. In België wordt wel regelmatig getest of de uitstoot aan de eisen voldoet.

geeft aan dat zijn dieselauto Utrecht niet meer in mag. Alles wat ouder wordt gaat meer roken. Daar is men niet van op de hoogte geeft aan dat een crematorium moet blijven voldoen aan de wettelijke eisen, ook als deze ouder wordt.

Een aanwezige geeft aan dat sprak over een worst case scenario. Dat is dus het ergste wat je je kunt voorstellen. Dan wordt er gezegd: dat is als we de maximale uitstoot bereiken. Maar wat als een filter niet meer werkt? Dat is pas een worst case scenario, want dan komt alles de lucht in. En controle is er dus niet.

antwoordt dat er geen continue meetsystemen voor crematie-ovens verplicht zijn, maar dat men wel moet blijven voldoen aan het Activiteitenbesluit.

Een aanwezige stelt dat dioxine erg giftig is. In de tekst van het onderzoek luchtkwaliteit staat "De nabehandeling in de installatie moet zodanig worden ontworpen dat dioxine-emissies

worden voorkomen of geminimaliseerd.” Er wordt dus erkend dat er dioxine wordt uitgestoten. Dat vindt hij een afschuwelijke gedachte. Er wonen ook kleine kinderen in deze buurt. Die stel je dus bloot aan deze giftige stoffen. Dat is eigenlijk een punt voor de wethouder.

aan dat In het begin van de presentatie heeft gezegd dat bij de berekening ervan is uitgegaan dat de oven de hele dag aan staat. Dan ga je de uitstoot dus ook over de hele dag verdelen. Is dat ook zo, dat die oven de hele dag aanstaat? Want anders kom je veel vaker over de piekwaarden heen.

antwoordt dat de crematie-oven gemiddeld 2x per dag in werking is. Tijdens de crematie. Wanneer de oven in gebruik is, is er uitstoot. Er is gerekend alsof de crematie-oven de hele dag in gebruik is. Die emissies zijn aangegeven. Dat is het worst case scenario, de meest negatieve berekening.

geeft aan dat ook strooivelden komen. Daar wordt de as uitgestrooid, verbrand materiaal. In hoeverre is het strooien ook meegenomen in deze berekening en wat betekent dat voor de concentratie van de mensen die in de buurt wonen? geeft aan dat de strooivelden niet zijn meegenomen, zij vallen niet onder de Wet luchtkwaliteit.

geeft aan dat er nu er ook al af en toe as verstrooid wordt op Rijnhof. verwacht dat het vaker gaat gebeuren als het crematorium er komt. En men neemt het niet mee in het onderzoek. geeft aan dat dit onderzoek zich richt op de effecten op de luchtkwaliteit, niet op de effecten op water en grond.

geeft aan dat In Hoogezand-Sappemeer mensen de as tijdens de verstrooing vanwege de wind in hun gezicht kregen. En hier zitten agrariërs, met koeien. Die krijgen dat stof dan over zich heen zegt toe dat de gemeente dit zal uitzoeken.

4. LOCATIE BEBOUWING OP RIJNHOF EN RUIMTELIJKE KWALITEIT

landschapsarchitect

is door de gemeente ingehuurd om te verkennen hoe het bouwprogramma landschappelijk kan worden ingepast. Hij heeft verschillende opties uitgewerkt (zie hand-out). Dit zijn studies, het ontwerp voor het gebouw zal later gemaakt worden.

Conclusies van zijn studie: locatie parkeerterrein is te krap, locatie zuidelijk deel-west is minder geschikt; meest geschikte locatie is een strook aan de oostkant. Daarbinnen kan gebouwd worden. De exploitant kan er voor kiezen de huidige aula te benutten of deze te slopen.

adviseert hier een gebouw neer te zetten dat zich voegt in het landschap met boerderijen met boerenerven. Dat geven de sfeerbeelden ook aan: een gebouw met schuine daken, met een agrarische / Groene Hart -uitstraling. Dat kan tegelijk ook heel eigentijds zijn. In het bestemmingsplan worden de eisen vastgelegd, bijv. nokhoogte maximaal 10m en goothoogte van maximaal 4m. Deze zijn gelijk aan hetgeen in de omgeving aan eisen wordt gesteld.

vindt het mooi, maar het moet “landschappelijk ingepast worden”. “Dat betekent volgens de gemeente dat je het vol met bomen zet. Dat zie ik hier niet bij. Ik denk dat de burens, de familie , niet graag naar een crematorium kijken.”

antwoordt dat de begraafplaats omgeven is door een groene lanen en singels. Die blijven in stand. Je zou wel een kijkgaatje kunnen maken voor uitzicht over het landschap vanuit de aula. De bomen zijn al groot en de bebouwing zal dus opgenomen worden in het geheel.

geeft aan dat je het ook bij de snelweg kunt zetten. Want je hebt toch alleen maar een klein kijkgaatje nodig om naar buiten te kijken. En het gebouw is zeker gegroeid? Want het was in eerdere presentaties 1200/1300m²; en nu is het 1600 m².

antwoordt dat het maximum bebouwingsoppervlak voor de gebouwen 1600m² is. Dat is inclusief aula en gebouwtjes die nodig zijn voor beheer van de begraafplaats. Nu is al ongeveer 300m² aanwezig. Er komt dus 1300 m² bij.

geeft aan dat zij de burens van het toekomstig crematorium zijn. Zij viel ook over die 1600m². Op de plattegrond is dat eeuwenoude kikkerpoeltje naast de begraafplaats te zien. Dat is hun gebied. Zij willen het weiland biologisch beheren. Ze vindt het vreselijk wat er nu gebeurt, en wel vlak voor haar keukenraam. “Dit is een emotionele oproep. Ik kijk er de hele dag op. In de winter zijn de bomen kaal en dan zie ik dus ook dat nieuwe gebouw, met schoorstenen erop en vuur eruit”.

antwoordt dat een modern crematorium geen hoge schoorstenen heeft. En er komt zeker geen vuur uit.

geeft aan dat haar gevoel is. Geestdorp is het allermooiste wegje in Woerden. Dat wordt dan zo te grabbel gegooid. “Ik heb er gewoon geen woorden voor”.

sluit zich daarbij aan. Het gaat hier om mensenlevens. Hij is diabetespatiënt. Hij bezoekt de fracties, leest hierover, ziet dat er discrepanties in zitten. Gevoelens van mensen waar geen rekening mee wordt gehouden. Hij vraagt aan ; “u vertelt hoe u het hier wilt inpassen, maar u denkt toch ook hoe past dat hier in het landschap?” hoort hier 's avonds kikkers en rugstreeppadjes, dat hoor je bijna nergens.

geeft aan dat ze met meegeweest zijn met de ecooloog voor de quick scan ecologie, die wees ons op allerlei moois hier. En dat heeft toch zo zijn beperkingen voor zo'n gebouw als de aula.

begrijpt die gevoelens, maar kan ze niet wegnemen. Hij kan alleen zijn best doen door te adviseren en te laten vastleggen dat er iets gebouwd wordt, wat hier past. Iets wat gezien mag worden, een mooie voorziening waar mensen met respect naartoe gaan. Het moet zich dus ook goed verhouden tot het landschap. Dat is zijn insteek.

geeft aan dat jaren geleden de begraafplaats is aangelegd en later weer

uitgebreid. Niemand heeft er toen bezwaar tegen gemaakt, want dat heeft een rustieke uitstraling. "Maar een crematorium niet. Want hoe dan ook: het is gewoon een verbrandingsoven, en die hoort niet hier maar op een industrieterrein."

vertegenwoordigt de Gereformeerde Gemeente. Hij geeft aan dat de Gereformeerde Gemeente er vanuit hun geloofsovertuiging voor heeft gepleit dat een crematorium niet zou komen op de plek waar ook een begraafplaats is. "Wij vinden het pijnlijk om daar dan onze doden te begraven, op een plek waar ook gecremeerd wordt" Er zijn wel oplossingen om twee verschillende plekken op één locatie te maken Er wordt gedacht over een los ovengebouw uit respect voor de bezwaren, is eerder gezegd. Maar hij ziet nu toch één compact geheel. De Gereformeerde Gemeente wil er graag opnieuw voor pleiten dat het locatie-onderzoek nog eens goed wordt overgedaan, op aspecten die waarschijnlijk diepgaander kunnen worden onderzocht.

antwoordt dat hij de opdracht had om deze locatie te onderzoeken. Hij heeft dat met malletjes gedaan. Dit betekent niet dat het één gebouw moet zijn. Binnen het in het bestemmingsplan aangegeven bouwvlak zijn voldoende mogelijkheden om het hoofdgebouw met aula en koffiekamer los te koppelen van het ovengebouw Door vormgeving en locatie hoeft het ovengebouw niet echt in het zicht te liggen, er kan met die wensen rekening gehouden worden.

geeft aan van die uitwerking nu nog geen begin te zien antwoordt dat er nu nog niet gewerkt wordt aan een ontwerp voor het gebouw. Nu gaat het om het bestemmingsplan. Die uitwerking komt later.

Een bewoonster geeft aan dat zij hierachter een prachtige boerderij heeft. Zij moeten moeten dus altijd over de begraafplaats en langs dat gebouw om naar de weg te gaan, want er is eenrichtingverkeer. Haar vraag is: "kunnen wij er überhaupt nog wel uit?"

antwoordt dat dat meer een vraag is voor de verkeerskundige.

geeft aan dat de toegang tot dat erf blijft er gewoon blijft. De hoeveelheid verkeer op de toegangsweg en uitrit neemt ook niet in die mate toe dat dit problemen voor de bewoners zal opleveren. Misschien moet er een keer even op een rouwstoet gewacht worden, maar dat kan nu ook voorkomen.

wil nog even terugkomen op die landschappelijke inpasbaarheid. "Het feit dat het blok 4 à 5x zo groot is dan de bestaande aula is voor haar een aanuiding dat het niet past hier, want dit landschap is kleinschalig. En zegt dat het een mooi gebouw wordt. Bij de uitbreiding van de begraafplaats is gezegd dat er een mooi kunstwerk zou komen, gelinkt aan het landschap; dat is die stalen constructie, dat zou dan een hooiberg zijn. Maar het ziet er gewoon uit als stalen binten. Is dat nu iets wat mooi past in het landschap? Zij houdt haar

hart vast voor het crematorium. Ten derde: er werd gezegd dat er nooit geprotesteerd is tegen de aanleg van de begraafplaatsen, maar er is toen wel degelijk discussie geweest, ook over de paarden. Er is gevraagd om een ruiterspad eromheen, want er werden problemen verwacht als de paarden over de begraafplaats heen moesten. Ook bij de aanleg van de uitbreiding is gevraagd om een gescheiden pad voor de paarden maar het was allemaal niet bespreekbaar. Nu wordt het dus de derde keer dat jullie de paarden niet meenemen in de plannen.”

antwoordt dat er regels worden meegegeven voor de bouw, ook voor de beeldkwaliteit. In de presentatie zijn rechthoekige blokken aangegeven, omdat we nog niet weten hoe het gebouw eruit zal zien. Het wordt in ieder geval een gebouw of meerdere gebouwen met een schuin dak.

wil nog iets meegeven over regelgeving en advies vanuit de EU.

Op dit moment raadt de EU aan om minder crematoria te bouwen, in ieder geval liever geen nieuwe. Zij adviseert ook de nieuwe manier van verwerken, resomeren in plaats van cremeren. Nederland en België zijn van plan dat binnenkort toe te staan. Kan hier straks ook geresomeerd worden. We kunnen dat beter afwachten want het is een hele investering.

geeft aan dat er een deskundige op het gebied van resomeren in de zaal aanwezig is. legt uit dat resomeren is een techniek is waarbij het lichaam wordt verwaterd, met loogzout en water. Daar is een machine voor waar het lichaam ingeschoven wordt. De temperatuur en de druk worden opgevoerd waardoor er een natuurlijke afbraak van het lichaam optreedt die vergelijkbaar is met de afbraak na een begrafenis; alleen gebeurt het dan in een paar uur tijd. Resomeren is een bewezen techniek die in Amerika wordt toegepast. Cryomeren is vriesdrogen. Die techniek bestaat in theorie maar nog niet in de praktijk. Voor resomeren wordt in Nederland onderzoek gedaan om een wetswijziging te bewerkstelligen om die methode mogelijk te maken. Verwacht wordt dat dat over een jaar of 2 à 4 mogelijk zal zijn.

geeft aan dat gemeente Woerden openstaat voor wat de toekomst gaat brengen voor de lijkbezorging. geeft aan dat de uitstoot van resomeren is heel anders ligt.

5. HET BESTEMMINGSPLAN

RHO

heeft het bestemmingsplan opgesteld. Op dit moment maakt de begraafplaats onderdeel uit van het bestemmingsplan Buitengebied Landelijk gebied Woerden, Kamerik, Zegveld. De bestemming is Maatschappelijk; nadere bestemming Begraafplaats. Daarin is een crematorium niet mogelijk. Er is een nieuw bestemmingsplan voor begraafplaats Rijnhof opgesteld. Plangebied is begraafplaats Rijnhof. De hoofdbestemming blijft “Maatschappelijk” Om de bouw van een crematorium mogelijk te maken moet de subtitel “begraafplaats”, gewijzigd worden in de subtitel “lijkbezorging”. Zie de handout.

vraagt of het bestemmingsplan voor de weg ook aangepast is. Want deze weg zou “geen aanzuigende werking” mogen hebben maar een crematorium heeft dat wel.

antwoordt dat alleen de bestemming voor het plangebied Rijnhof is gewijzigd, niet voor andere onderdelen van het vigerend bestemmingsplan.

geeft aan dat die verkeersaanzuigende werking voor Geestdorp niet mag. “Dus industrie met een verkeersaanzuigende werking hoort niet op Geestdorp. De bewoners worden ook zo behandeld, zij mogen om die reden niet uitbreiden. Gelijke monniken, gelijke kappen zou ook hier moeten gelden. Of geldt die regel nu voor de gemeente ineens niet? Als een vereniging wil uitbreiden mag het niet en als de gemeente het zelf wil, kan het dus wel. Er is ‘ja’ en er is ‘nee’. Niets ertussenin. Volgens het bestemmingsplan van de weg kun je nu niet bij het crematorium komen want het mag geen aanzuigende werking hebben. Hoe kun je dan een bestemmingsplan zo wijzigen dat het geen verkeer gaat aanzuigen? Dat kan toch niet? Op Oortjespad gebeurt precies hetzelfde. Er komen daar 3 horecagelegenheden, die mensen gaan zowat failiet, het is dat de gemeente het gedooft anders moeten ze sluiten. De gemeente gaat hier dus een bestemmingsplan opstellen voor een plek maar met de weg ernaartoe wordt geen rekening gehouden. De bewoners komen hier nog op terug.”

geeft aan dat de gemeente het bestemmingsplan moet vaststellen en dat iedereen een zienswijze mag indienen. Als de gemeente vindt dat hier een crematorium mogelijk is, kunnen ze van het eerdere bestemmingsplan afwijken.

sluit zich aan bij het betoog van Hij mist de juridische onderbouwing hoe er in 2008 een bestemmingsplan voor de weg geschreven wordt, met de toevoeging dat het een autoluwe weg blijft en dat daar nu van afgeweken kan worden. Een tuincentrum zou volgens het bestemmingsplan van het gebied wel mogelijk zijn, maar het bestemmingsplan van de weg maakt dat onmogelijk, vanwege dat autoluwe karakter. Hoe kan het voor het crematorium dan ineens wel?

legt uit dat een bestemmingsplanwijziging altijd een wijziging is van een eerder besloten beleidsuitgangspunt. Er is nu de behoefte geconstateerd aan een nieuwe voorziening binnen de gemeente. Er is gezocht naar locaties en er is gekozen voor deze locatie, nadat alle plussen en minnen zijn afgewogen. Dat is een keuze van het gemeentebestuur. Alle reacties die in de volgende fase, bij de zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan worden ingediend, worden aan de raad aangeboden. De raad maakt uiteindelijk de keuze. Er moet een nieuwe beleidsafweging gemaakt worden.

heeft in zijn werk veel ervaring opgedaan op juridisch gebied. Je moest een verandering altijd onderbouwen. “Wat is nu de juridische onderbouwing dat er eerst van een weg wordt gezegd dat hij autoluw moet blijven en nu hoeft het ineens niet meer?”

antwoordt dat er met het nieuwe bestemmingsplan een voorstel wordt gedaan voor een beleidswijziging, waarover de gemeenteraad kan besluiten.

vraagt hoe het kan dat als de overheid een standpunt heeft ingenomen over een weg en iemand mag om die reden zijn manege niet uitbouwen, het wel kan dat er een crematorium komt. antwoordt dat de gemeente de planologische afwegingen maakt en die worden vastgelegd in het bestemmingsplan.

constateert dat het gevoel heeft dat er met twee maten gemeten wordt. beaamt dit. Voor hem is belangrijk dat de juridische onderbouwing helder wordt.

geeft aan dat haar man al jaren bezig is om links en rechts van de weg groen te kappen. Daar worden zij toe verplicht, voor een verkeersveilige situatie. "Die zichtlijn naar ons weiland is misschien wel aardig maar als ik er heel verdrietig van wordt gaan er struiken voor, aan onze kant van het weiland. Geestdorp is is eigen weg, de weg is van de bewoners. Zij heeft een prangende vraag: als de bewoners niets doen, wanneer staat dit gebouw dan hier? Als ze in hoger beroep gaan, hoe lang kunnen we de bouw dan tegenhouden?"

gaat in op de zichthoeken. Om de verkeersveiligheid te vergroten is het aan te raden om daar wat groen te verwijderen. Royal Haskoning DHV heeft aangeraden om dat mee te nemen in het onderhoud. En die plekken in overleg met de bewoners te bepalen.

vraagt zich af wat er gedaan wordt voor de schoolkinderen, de paardenmensen en de recreanten. Daar willen de bewoners best rekening mee houden. Maar straks moeten ze aan het werk voor iets wat we hier helemaal niet willen.

gaat in op de zichtlijnen en de beplanting op Rijnhof. Hij is van mening dat je dat vanaf twee kanten moet bekijken, zodat je het van beide kanten mooi vindt. Waarop

antwoordt dat zij van alles om de de kikkerplas heen kunnen zetten zodat er geen zicht meer is.

geeft antwoord op de de vraag over het tegenhouden van de bouw.

De procedure van het bestemmingsplan (zie ook handout):

- 1) Voorontwerp (vooroverleg, informatieavond 1 juni 2016);
- 2) Ontwerp (zienswijzen indienen);
- 3) Vaststelling bestemmingsplan door gemeenteraad, waartegen beroep bij de Raad van State mogelijk is.
- 4) Bestemmingsplan is onherroepelijk.

Het ontwerpbestemmingsplan komt 6 weken ter inzage te liggen en komt waarschijnlijk begin 2017 in de raad, ter vaststelling.

Wanneer de bewoners geen zienswijzen indienen of in beroep gaan, dan wordt het bestemmingsplan na vaststelling door de gemeenteraad onherroepelijk en kan de gemeente een ondernemer gaan zoeken om een bouwplan te maken. Met een jaar of 3 kan het gebouw er

dan staan. Maar gaan bewoners – nadat de raad het heeft vastgesteld – naar de Raad van State om beroep aan te tekenen, dan kan het een aantal jaar duren.

Uit de zaal volgt de aanvulling: als je geen zienswijze instuurt op het ontwerpbestemmingsplan kun je later ook niet naar de Raad van State.

legt uit dat als de Raad van State besluit het beroep niet te honoreren en het bestemmingsplan onherroepelijk is, bewoners nog bezwaar kunnen maken tegen de Omgevingsvergunning die nodig is voor de bouw van het crematorium. Wanneer de bouwplannen echter passen binnen in het bestemmingsplan zal dat bezwaar waarschijnlijk afgewezen worden. Wanneer alle mogelijkheden om bezwaar te maken benut worden kan het misschien nog wel 10 jaar duren voor het crematorium geopend wordt.

Een aanwezige stelt een vraag over het draagvlak voor een crematorium. In het verkennend onderzoek staat dat dit is gebonden aan de regio. Maar in het voorontwerpbestemmingsplan staat dat het gaat over inwoners van Woerden. En in de Raadsinformatiebrief staat dat 22% van de Woerdenaren behoefte heeft aan een crematorium in Woerden. Dat strookt niet met die 50% die elders genoemd is.

antwoordt dat het aantal crematies dat in de verkenning is genoemd, 300 tot 500 crematies per jaar, gebaseerd is op het huidige crematiepercentage in gemeente Woerden. Dat ligt de laatste jaren net boven de 50%. Dat zijn dus de werkelijke cijfers. Dit geldt ook voor de regio. De verwachting is dat dit percentage nog zal toenemen. Daarnaast is er in januari een enquête uitgevoerd ten behoeve van het Beleidsplan Begraafplaatsen. Daarin is gevraagd of mensen denken te kiezen voor cremieren of begraven. 36% van de ondervraagden gaf aan dat zij kiezen voor cremieren, 15% wist het niet en 45% kiest voor begraven. Zo hebben mensen de enquête ingevuld. Echter, de werkelijkheid wijst uit dat mensen uiteindelijk soms andere keuzes maken. Dat verschil heeft er mee te maken te hebben dat juist oudere mensen vaker kiezen voor cremieren omdat zij geen zorg voor hun kinderen willen nalaten. En het zijn vooral juist die oudere mensen die komen te overlijden.

De vraagsteller stelt dat de conclusie dus is dat 50% van de Woerdense bevolking kiest voor cremieren en dat dat voldoende is voor een crematorium in Woerden. In het voorontwerpbestemmingsplan staat dat het bedoeld is voor alleen de Woerdense behoefte.

geeft aan dat de aantallen voor het crematorium zijn gebaseerd op Woerden en de regio. Dat moet dan in het ontwerpbestemmingsplan gecorrigeerd worden.

Een aanwezig geeft aan dat In Leidsche Rijn inmiddels ook een crematorium is.

weet dat en daar is de prognose-cijfers rekening mee gehouden.

Tot slot

bedankt de bewoners en de sprekers voor hun aanwezigheid en inbreng en sluit de bijeenkomst om 22.15 uur.

Na een pauze zal er nog een bijeenkomst plaatsvinden over Groot Onderhoud Geestdorp. Zie

separaat verslag.

6. LIJST VAN TOEZEGGINGEN

1. De vragen over de verkeerssituatie, met name over de paarden, zullen aanvullend op het verslag beantwoord worden.
2. Emissie van de crematie-oven: er loopt veel vee op de weilanden om de begraafplaats. Wat zijn de effecten van de uitstoot van de crematie-oven op dat vee? Deze vraag wordt uitgezet bij deskundigen.
3. Er zal antwoord worden gegeven op het effect van asverstrooien op bodem en grondwater en op de omgeving door verwaaien van as in de wind.
4. In het voorontwerpbestemmingsplan staat dat het crematorium bedoeld is voor alleen de Woerdense behoefte. Dit zal gewijzigd worden in: Woerden en de regio, zoals dit ook is aangegeven in het verkennend onderzoek crematorium Woerden d.d. oktober 2015.

7. ANTWOORDEN OP VRAGEN & DISCUSSIEPUNTEN

a. VERKEER

Bereikbaarheid met openbaar vervoer

Op 9292.nl is te vinden dat het vanaf bushalte Fagellaan (bus 102) 12 minuten lopen is. Deze bus rijdt 2x per uur. Ook kan men bus 123 of 124 nemen en uitstappen bij bushalte Kruiplin; dit is 8 minuten lopen. Deze bussen rijden meerdere keren per half uur. Dit zijn acceptabele acceptabele loopafstanden.

Paarden op Geestdorp

In de second opinion over het verkeer op Geestdorp die Royal Haskoning DHV heeft opgesteld, is rekening gehouden met de paarden op Geestdorp. Het is echter niet zo expliciet vermeld in de rapportage. Royal Haskoning DHV heeft de paarden betrokken bij haar conclusies. Ruiters moeten zich overigens – net als andere verkeersdeelnemers – houden aan de Wegenverkeerswet.

Naar aanleiding van de zorgen over paarden en verkeersveiligheid heeft de gemeente opdracht gegeven om dit specifieke punt met nader onderzoek te onderbouwen.

Ook de andere vragen die gesteld zijn over verkeer(sveiligheid) op Geestdorp zullen daarbij meegenomen worden. De bewoners van Geestdorp zullen over de uitkomsten hiervan geïnformeerd worden.

Bestemmingsplan Landelijk gebied en verkeer op Geestdorp

In het vigerende bestemmingsplan Landelijk gebied Woerden, Kamerik en Zegveld heeft de weg Geestdorp een verkeersfunctie. Er zijn in het bestemmingsplan geen beperkingen gesteld aan het verkeer.

In het bestemmingsplan is aangegeven dat bestemmingsveranderingen van aanliggende percelen mogelijk zijn, mits “ de hoeveelheid extra verkeer past bij de wegstructuur”. Dit geldt

met name bij :

- Een vrijstelling voor andere functies in een karakteristiek hoofdgebouw
- Een bestemmingswijziging naar een bedrijfsfunctie
- De uitoefening van een vrij beroep of bedrijf aan huis.

Het betekent dat bij bestemmingsveranderingen en nieuwe functies moet worden aangegeven of er extra verkeer wordt aangetrokken en hoe dat extra verkeer zich qua hoeveelheid en samenstelling van het verkeer verhoudt tot de wegstructuur. In de toelichting (pagina 41 van het Bestemmingsplan Landelijk gebied Woerden, Kamerik en Zegveld) is daarom opgenomen dat er voorwaarden gesteld kunnen worden indien er nieuwe verkeersaantrekkende functies worden gerealiseerd. Er staat nergens in het bestemmingsplan dat de weg Geestdorp verkeersluw moet blijven.

In het geval van het crematorium is de verkenning naar de toename van het verkeer uitgevoerd en zijn de verkeerskundigen van mening dat de weg het extra verkeer aan kan.

De bestemming van de weg Geestdorp verandert niet door de realisatie van een crematorium op begraafplaats Rijnhof. De verkeersfunctie blijft ongewijzigd. Om die reden kan volstaan worden met aanpassing van de bestemming voor de begraafplaats en is aanpassing van de bestemming van de weg niet nodig.

b. LUCHTKWALITEIT

De werking van kwik bij mensen

GGD regio Utrecht heeft in aanvulling op haar eerdere conclusie dat van een crematorium op Rijnhof geen gezondheidseffecten voor omwonenden zijn te verwachten, uitleg gegeven over de werking van kwik. Kwik wordt zeer slecht opgenomen door de darmen. Het kwik dat wordt opgenomen, wordt vervolgens opgeslagen in de nieren en lever. De kleine hoeveelheid kwik die nog uit de crematieoven vrij komt, wordt ook nog eens flink verdund bij het verspreiden (zie verspreidingsberekeningen Tauw). Mochten mensen groentetuinen hebben in de buurt van het crematorium of kleine kinderen die nog wel eens aarde in hun mond stoppen, zal er zo'n kleine hoeveelheid binnen komen, die ook nog eens minimaal opgenomen wordt, dat hier geen effect van verwacht wordt op de gezondheid.

Effect kwik bij dieren

Deze vraag is uitgezet bij LTO-Nederland (Land-en TuinbouwOrganisatie Nederland). Er is nog geen antwoord ontvangen. Het punt zal meegenomen worden in de toelichting van het bestemmingsplan.

Hoeveelheid fijn stof in as

As die verstrooit wordt op een strooiveld heeft geen effect op de luchtkwaliteit zoals door Tauw berekend. De GGD regio Utrecht heeft dit uitgezocht. Het stof/de as die na de crematie achterblijft in de oven en vervolgens daaruit in een asbus wordt geschept is (per definitie) geen 'fijn stof' omdat het zwaar is en dus niet in de lucht blijft zweven. As is qua deeltjesgrootte het best vergelijkbaar met zand, tussen de 0,2 en 2 mm groot, ofwel 20 en 2000 micrometer. Het is dus geen PM10 (<10 micrometer).

Bij een crematie blijft ongeveer 3-4 liter as over (bij een volwassene). Verstrooien op een

begraafplaats of bij een crematorium wordt uitgevoerd door de medewerkers. Zij gebruiken hiervoor veelal een strooikoker. De as wordt dan uitgestrooid vanaf een hoogte van ongeveer 20-50 cm boven maaiveld. De as wordt bewust enigszins verspreid omdat het anders op een hoopje blijft liggen en het gras daaronder geen licht en lucht meer krijgt. De as zal zich niet verspreiden buiten het strooiveld.

Figuur: asverstrooien op een strooiveld door een professional, bron Google afbeeldingen. Rechts is te zien dat de as bewust verspreid wordt op het strooiveld.

Een nieuw strooiveld zal waarschijnlijk komen op het zuidelijk deel van Rijnhof. Dat zuidelijk deel van de begraafplaats is van het omringend agrarisch gebied gescheiden door een weg en een sloot. Bovendien staat om het zuidelijk deel een beplantingssingel. Het is dus niet te verwachten dat as buiten de begraafplaats terecht komt.

Figuur: afschermende beplantingssingel op Rijnhof-Zuid (winterbeeld)

c. AS VERSTROOIE EN BODEM/GRONDWATER

Zoals bij punt B aangegeven, zal de as zich niet verspreiden door de lucht. Zij blijft achter op het strooiveld.

As bestaat voor het grootste deel uit calcium- en fosforhoudende verbindingen en bevat ook zware metalen als koper, chroom, nikkel en zink. Door het verstrooien van as op een strooiveld kan de onderliggende bodem door uitloging van de as worden belast met zware metalen en fosfaten (bron www.infomil.nl/activiteitenbesluit/crematorium). Daarom is hiervoor een en ander vastgelegd in het Besluit op de lijkbezorging. Bij maximaal 90 verstrooiingen per ha per jaar zijn geen aanvullende maatregelen nodig. Wanneer meer dan 90 maar minder dan 370 verstrooiingen per ha per jaar plaatsvinden, wordt geëist dat er een keer per 25 jaar controlemetingen plaatsvinden om te bepalen of er verspreiding naar het milieu plaatsvindt. Boven de 370 verstrooiingen per ha per jaar dient de as weer verwijderd te kunnen worden.

De ervaring leert dat slechts van een beperkt deel van degenen die gecremeerd worden in een bepaald crematorium de as bij dat crematorium verstrooid worden (5-20%). Er wordt vaak gekozen om te verstrooien op een dierbare plek of op zee. Ook wordt de as bewaard in urnentuintjes, (urnen)graven, urnenmuren of thuis. Op Rijnhof is voldoende ruimte om er voor te zorgen dat minder dan 90 verstrooiingen per ha per jaar plaats vinden. Er zijn dan geen effecten op het grondwater in de omgeving van de begraafplaats te verwachten.

d. STANDPUNT EU OVER CREMATORIA

In de bijeenkomst is gemeld dat de EU aanraadt geen nieuwe crematoria meer te bouwen. Er is niet concreet aangegeven waar dit advies gepubliceerd is.

Daarom is navraag gedaan bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Ministerie kan dit advies niet bevestigen. Zij geven aan dat recentelijk door de Europese Commissie een richtlijn is aangenomen over bestrijding van luchtvervuiling, maar dat crematoria expliciet zijn uitgezonderd (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2193&rid=1>). Dus dat dat het niet kan zijn.

In februari 2016 heeft de Europese Commissie een achtergronddocument gepubliceerd bij een voorstel om toe te treden tot een internationaal verdrag over het tegengaan van kwikvervuiling. In het achtergronddocument wordt een aantal keren verwezen naar vervuiling die door crematoria kan ontstaan omdat kwik bijv. via tandvullingen van overledenen in het milieu kan komen. Er is echter niet in opgenomen dat er geen crematoria meer gebouwd zouden moeten worden in afwachting van nieuwe technieken. Dit aspect is echter niet overgenomen in het Commissievoorstel zelf. Over de te verwachten effecten van kwik, zie punt A van deze beantwoording.

e. BIJGESTELDE PLANNING BESTEMMINGSPLAN

Het aanvullend onderzoek naar de paarden op Geestdorp kan niet in de zomervakantie worden uitgevoerd, omdat dat geen representatief beeld oplevert. De resultaten worden verwerkt in een rapportage die wordt opgenomen in het ontwerpbestemmingsplan. Dit betekent dat het ontwerpbestemmingsplan niet op 25 augustus ter inzage gelegd kan worden. De nieuwe planning is nog niet bekend. Daarover worden betrokkenen te zijner tijd geïnformeerd.